

A vizsga csak szóbeli részből áll, a vizsgáztatók által kiválasztott helyszíneken tárlatvezetéseket mutatnak be a vizsgázók. A vizsga időtartama kb. 2 óra.

Témakörök:

Polgárváros: Romkert, Festőház, Symphorus mithraeum, központi kiállító épület, régi múzeum épület

Legiotábor és katonaváros: legiotábor, Fürdő Múzeum, Hercules villa, katonai amfiteátrum

Polgárváros

Romkert

A vizsga egy kb. 45 perces tárlatvezetés útvonalán zajlik, részben, vagy teljes egészében érintve a legfontosabb látnivalókat.

Általánosságban felhasználható videó és cikkek:

<https://www.youtube.com/watch?v=ryo1ySBjrcY&list=PLnOa1mwdLQUiYtP86VvrQ7E7jbl4m-dcL-&index=2&t=0s>

<https://obudaianziks.hu/lang-orsolya-mindent-tudunk-mar/>

<https://obudaianziks.hu/lang-orsolya/>

<https://obudaianziks.hu/lang-orsolya-mindent-tudunk-mar-2/>

Kötelező témák:

Rövid bevezetés (kb. 5 perc)

A helyszín megnevezése, szerepelhet a múzeumhoz tartozó épületek, szabadtéri kiállítások rövid megemlítése. Aquincum történetéből, esetleg a feltárásokról egy-két fontosabb információ.

Pár mondatos bemutatót lehet tartani a rekonstrukciós térképen (Sinkó Zsuzsa) Aquincum topográfiájáról, hangsúlyozva a város részeit, kiemelve a polgárvárosi részen a jelenlegi múzeum körülbelüli elhelyezkedését.

(Katonai tábor, Katonaváros, Vízvezeték (+források), katonai amfiteátrum, polgárvárosi amfiteátrum, Helytartói palota, villagazdaságok, Barbarikum.)

Mivel a vizsgáztató az átlagos érdeklődésű és türelmű látogatót képviseli, ezért nem szükséges a számadatok, nevek, latin kifejezések részletezése, csak kérdés esetén.

Mindenki saját stílusa szerint állíthatja össze, a lényeg, hogy érthető, követhető, az érdeklődést felkeltő legyen, és ne tartalmazzon tárgyi tévedést.

Hasznos linkek:

<http://www.aquincum.hu/muzeumtori/muzeumtortenet/>

<http://www.aquincum.hu/muzeumtori/aquincum-tortenete-roviden/>

Nagy Lakóház

Fürdő (birkózó mozaik), üzlethelyiségek, peristylum, kétpilléres védőépület.

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Az Aquincumi polgárváros

Kettős fürdő

A bemutatás pár mondatban. Részletezni csak akkor kell, ha a vizsgáztató rákérdez.

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Az Aquincumi polgárváros, Fényes Gabriella: Wellness az ókorban

Részletes jelentés a régészeti feltárásról (nem kötelező):

Budapest Régiségei I. 1889 – Dr. Kuzsinszky Bálint: Fürdő

https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_BPTM_BUDREG_01/?pg=88&layout=s

Marcus Antonius Victorinus lakóháza és Victorinus mithraeuma

Victorinus személye, a kultusz eredet kérdése, épület alaprajz bemutatása.

Felhasználható segédanyag:

<https://obudaianziks.hu/zsidi-paula-mithras-isten-titokzatos-kultusza-aquincumban/>

Zsidi Paula: Mithras Aquincumban

Részletes jelentés a régészeti feltárásról (nem kötelező):

Budapest Régiségei I. – Dr. Kuzsinszky Bálint: Mithraeum

https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_BPTM_BUDREG_01/?pg=88&layout=s

Iparos negyed

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Az Aquincumi polgárváros

Húspiac (Macellum)

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Az Aquincumi polgárváros, Láng Orsolya: Stop.Shop

Virtuális tárlatvezetés: <https://www.youtube.com/watch?v=3vtJAQvmdel>

Boltsor (tabernae)

Felhasználható segédanyag:

Láng Orsolya: Stop.Shop

Virtuális tárlatvezetés: <https://www.youtube.com/watch?v=pM1Z9DgIW8E>

Észak-déli főutca és az útszerkezet

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Az Aquincumi polgárváros

Forum körzet, Forum szentély

Felhasználható segédanyag:

Láng Orsolya: Stop.Shop

Zsidi Paula: Az aquincumi polgárváros (Fórum (II. épület), Forum szentély)

Az északkeleti városrész

A vizsga útvonala nem érinti, de pár mondatban kitérünk rá. (Enyvfőző háza, Északi közfürdő).

Felhasználható segédanyag:

Láng Orsolya: Stop.Shop

Virtuális tárlatvezetés: <https://www.youtube.com/watch?v=KSeNtzcPR2s>

Nagy közfürdő

Részletes bemutatás.

Felhasználható segédanyag:

Fényes Gabriella: Wellness az ókorban

Virtuális tárlatvezetés: <https://www.youtube.com/watch?v=f7hJKg1rE3I>

A sikeres vizsga feltétele a padlófűtés rendszer világos, és érthető bemutatása!

Érdekességek, idézetek, anekdoták felhasználhatók, de törekedjünk a lényeges elemek hangsúlyozására.

Szükséges kifejezések, amelyeket magyarul elég elmondani, de a vizsgáztató kérheti a latin változatot is:

apodyterium: a római fürdők öltöző illetve vetkőző helyisége

frigidarium: hideg vizes helyiség

tepidarium: langyos vizes helyiség

caldarium: meleg vizes helyiség

terrazzo: mészből, homokból, tégladarabokból készült vízzáró vakolat, vagy öntött padló

hypocaustum: padlófűtés oszlopokkal támasztott rendszere

praefurnium: fűtőtér

sudatorium: izzasztó helyiség

latrinae: nyilvános illemhely

Régi múzeum és kőtár

Megnevezés, építés időpontja, 1-2 mondat a kőtár anyagáról.

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Az Aquincumi polgárváros

Németh Margit: Vezető az Aquincumi Múzeum kőtárában (nem kötelező)

Festőház

A ház feltárási körülményeinek rövid összefoglalója, majd az egyes helyiségek bemutatása a legfontosabb berendezési tárgyakkal.

Felhasználható segédanyag:

Virtuális tárlatvezetés: https://www.youtube.com/watch?v=d4gIZHg5_YE

Láng Orsolya: Hitelesítő ásatás... (nem kötelező)

http://real-j.mtak.hu/14073/1/EPA02004_Aquincum_17_2011.pdf

Symphorus mithraeum

Elegendő egy rövid bemutatás, a bikaölés jelenet alakjainak ismertetésével.

Felhasználható segédanyag:

Zsidi Paula: Mithras Aquincumban

<https://www.youtube.com/watch?v=LZ99TfSwEpA>

<https://obudaianziksz.hu/zsidi-paula-mithras-isten-titokzatos-kultusza-aquincumban/>

Kiállító épület (ELMŰ)

Kb. 45 perces belső bemutatás az alábbi kiállításrészletek érintésével:

1. Tabula Peutingeriana

2. Jupiter Teutanus szobor

3. Látványraktár

Felhasználható segédanyag:
Zsidi Paula: Aquincumi látványraktár

4. Orgona terem

Felhasználható segédanyag:
Fényes Gabriella: Az aquincumi orgona
<http://www.aquincum.hu/blog/ktesibios/>
http://index.hu/kultur/zene/2015/06/16/aquincum_viziorgona_orgona_romai_birodalo_m/
<https://obudaianziks.hu/fenyesh-gabriella-az-aquincumi-viziorgona/>

5. Helytartói palota kiállítás

Felhasználható segédanyag:
<https://qubit.hu/2019/07/31/hogyan-rekonstrualjunk-romai-palotat-es-hogyan-ne>

Legiotábor és katonaváros

Fürdő Múzeum

Kb. 45-60 perces belső bemutatás a legfontosabb részletek érintésével.

Felhasználható segédanyag:
Németh Margit: Az Aquincumi Fürdő Múzeum és Fényes Gabriella: Wellness az ókorban.

Bevezető: Aquincum részeinek megnevezése (a bemutatásra a rekonstrukciós térkép is használható), a látogató „elhelyezése” térben és időben. A forrásokról, vízvezetékéről, a fürdő feltárásáról rövid ismertető.

Megemlíthetők a fürdőzés görög előzményei, a fürdő szerkezete, a fürdők általános felépítése, esetleg fürdőzési szokások.

Helyszíni bemutatás (az elhangzottnak megfelelő sorrendben)

Érdekességek, idézetek, anekdoták felhasználhatók, de törekedjünk a lényeges elemek hangsúlyozására.

Helyszínek:

1. A 4. századi fürdőszárny és kerti medence (aluljáró)

2. A fürdő északi traktusa

Nyugati bejárat, vetkőző helyiségek, hideg vizes medence, palaestra.
Központi terem és díszkút, nymphaeumok, újjáépítési felirat, hideg vizes medencék.

3. A fürdő déli traktusa

Tepidariumok, Schönvisner terem (padlófűtésrendszer).
Kitérő: illemhely és a palaestra.
Meleg vizes helyiség, meleg vizes medencék.

A Legiotábor további látnivalói

Bevezető: A legiotábor építéstörténete, felépítése, a táborok kitűzésének alapelvei, tájolás, szerkezet és úthálózat, főbb épületek. A császárkori római hadsereg szerkezete (centuria, cohors, legio).

Helyszínek:

Aluljáró

Tribunus laticlavus háza, mithraeum, déli fal, Thermae Maiores nyugati traktusa

Legiotábor előtere (csatorna, Polgár u. 8-10., irodaépület)

Legiotábor keleti kapuja (porta praetoria)

Legiotábor déli kapuja (porta principalis dextra)

Centurio lakóháza

Díszkapu (tetrapylon) maradványai

Katonai amfiteátrum

Története, szerkezeti felépítése, egykori funkciója.

*Felhasználható segédanyag:
Zsidi Paula: Budapest római emlékei*

Hercules villa

Kb. 45 perces bemutatás a legfontosabb részletek érintésével.

Bevezető: a helyszín elhelyezkedésének ismertetése Aquincum településszerkezetében, a feltárás körülményei, múzeumtörténet. Az ókori építéstörténet – periódusok.

A villa részeinek megnevezése

Kőkerítés, vízvezeték, csatorna, „örfülke”, 1. periódus helyiségei (a padlófűtéses helyiséggel), 2. periódus helyiségei.

Félköríves záródású fogadóterem (iskola alatti kiállító tér)

A mozaik alakjainak ismertetése.

Védőépület

A mozaikok ábrázolásainak ismertetése, a 12. helyiség Hercules mozaikja kapcsán a mítosz idevonatkozó részletének kiemelése.

A fürdő védőépülete

A bokszoló mozaik elemzése.

Kert

Kőládásírok időbeli elhelyezése, történeti háttér ismertetése.

*Felhasználható segédanyag:
Németh Margit: Az aquincumi Hercules Villa*

BTM Aquincumi Múzeum, Kuzsinszky Bálint Régészeti Szakkönyvtár

A felsorolt könyvek az aquincumi könyvtárban is megtalálhatók, helyben olvasásra. A könyvtárba előzetes bejelentkezés szükséges a 430-10-81 / 223 melléken.

További részletes információ:

<http://www.aquincum.hu/a-muzeumrol/kiadvanyok/kuzsinszky-balint-regeszeti-szakkonyvtar/>